Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays

LETO—YEAR X. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL. SOBOTA 10. NOVEMBRA (NOVEMBER) 1917 ŠTEV.—NUMBER 265.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Kajzer je hotel podjarmiti ves svet.

STRAŠNE IZNAJDBE GOVORE O NJEGOVIH NAMENIH.

Zdaj se jih lahko Združene države poslužijo proti kajzerju.

Washington, D. C. — Dokazi so ležali več let neodkriti v Washingtonu, da se je oficijelna Nemčija pripravljala temeljito zadnjih deset let pred letom 1914 za svetovno vojno. Načrti za razne nemške najstrašnejše morilne priprave so ležali v zveznem uradu za patente. Po zakonu za trženje s sovražnikom jih mogoče izroče koncesijoniranim ameriškim podjetnikom, da jih reproducirajo.

Preiskava v uradu za patente je odobrila:

1. Strašen projektor za bruhanje ognja in plinske kroglje, ki so ubile na tisoče zavezniških vojakov, ki niso poznali teh barbarskih morilnih sredstev.

2. Mnoge iznajdbe za izboljšanje potapljač, ki zdaj potapljajo trgovske ladje na morju.

3. Iznajdbe za morilne pripomočke v zraku, ki niso bili znani ostalemu svetu pred letom 1914.

4. Nove granate, težki topovi, poljske opreme in krogle z veliko razstrelivno silo, ki so belgijske trdnjave kmalu uničile.

Preiskali so vse patente, da se prepričajo, kaj lahko ameriški podjetniki izdelujejo po zakonu o trienju s sovražnikom. Vseh iznajdb je nad 20,000 in med njimi jih je malo, ki služijo humanitarnim namenom, če jih primerjajo z iznajdbami drugih narodov. Med sto patenti za umetne ude je n. pr. en sam nemški patent.

Projektor za bruhanje ognja, ki ga je izumil Richard Fielder, je bil patentiran v Nemčiji eno leto pred izbruhom vojne.

Oficijelna Nemčija se je skrbno pripravljala za vojno in ko je bila prepričana, da v morilnih pripravah nadkriljuje druge države, je zanetila svetovni požar.

ŽIVILSKA UPRAVA SVARI TRGOVCE S SLADKORJEM.

Washington, D. C. — Živilska uprava je podala izjavo, da odpravi nesporazumljenja in pomanjkanje sladkorja. Sirov sladkor je po $6.25 sto funtov, za nekoliko očiščen plantažni sladkor ali sladkor iz odprtega kotla, je pa cena $7.25 za sto funtov.

Ko je bila naznanjena cena $6.25 za sto funtov sirovega sladkorja, so poskusili, da spravijo na trg 200,000 ton sladkorja iz Louizijane, da odpravijo pomanjkanje sladkorja. Plantažniki so nasprotovali tej ceni. Držali so sladkor proč od trga, ga podvrgli nekemu procesu polčiščenja in ga prodali po višji ceni kot po $6.25 sto funtov tovarnarjem, ki izdelujejo sladčice.

Živilska uprava je zdaj določila ceno $7.25 za sto funtov napol očiščenega sladkorja, da dobi sladkor za domačo vporabo. Razposlane so bile brzojavke po Louizijani, ki svare plantažnike, da lahko prodajajo sladkor le po dveh določenih cenah. Če bodo kljub svarilu prodajali sladkor po višji ceni, tedaj izgube oblastvena dovoljenja in poleg pridejo še na zatožno klop.

NA TISOČE TON PREMOGA NA RAZPOLAGO.

Washington, D. C. — Nova odredba uprave za kurivo je povzročila, da je na tisoče ton premoga na razpolago, ki so ga naročili prekupci in trgovci na debelo.

Po prejšnji določbi so smeli trgovci in prekupci na debelo prodajati premog z majhnim dobičkom nad ceno, ki je določena za premog pri rudniku, ne glede na to, kakšno pogodbo so sklenili za dobavo premoga. Po sedanji odločbi uprave za kurivo je dovoljeno prekupcem in trgovcem na debelo računati 15 odstotkov nad ceno, za katero so se pogodili z lastniki rudnikov.

Majhni vzroki rode včasi velike posledice.

NEOSNOVANA VEST BI KMALU POVZROČILA PLEMENSKI BOJ.

Vojaška policija je z odločnim nastopom preprečila rabuko.

Montgomery, Ala. — V desetem zamorskem bataljonu je nastalo veliko razburjenje, ko se je po taborišču raznesla vest, da je ulična drhal odpeljala z avtomobilom nekega zamorskega vojaka, da ga linča.

Situacija je bila zelo resna in nevarnost je bila, da izbruhne plemenski boj z vso silo. Vojaška policija je posegla vmes in o polnoči je bil mir.

Jim Long, zamorski šofer, je po nesreči zadel belopoltno ženo. Seveda so ga takoj aretirali in odgnali na policijsko postajo. Ko je položil poroštvo, so ga izpustili. Medtem se je raznesla med zamorskimi vojaki vest, da so lincali njih tovariša.

Vojaška policija je takoj odšla proti središču nemirov in je aretirala in odgnala okoli sedemdeset vojakov na glavni stan, da jih tam izprašajo. Od tukaj so jih poslali zastražene v taborišče.

Neki E. Remage je naznanil policiji, da so zamorski vojaki ustavili njegov avtomobil blizo mesta, v katerem sta sedela poleg njega še njegova žena in sin. Vojaki so mislili, da ima v avtomobilu njih tovariša, in so kleli pri preiskavi, da se je delala tema.

Linčanje je sramotna pega, ki jo je treba odpraviti, in taki dogodki postanejo potem nemogoči.

NADEBUDEN DEČKO.

Pittsburgh, Pa. — Sedemnajstletni John Mazer, ki je študiral v poboljševalni šoli Thorn v Warrendalu, je izpovedal, da je umoril ni oropal 40letnega zamorca Louis Hubbarda za $480. Po izvršenem umoru je položil truplo na progo Baltimore & Ohio železnice v Andercliffovem tunelu blizu West Etne.

Mazer je izpovedal, da je po begu iz poboljševalnice v avgustu odšel v West Etno, kjer je dobil delo pri prožnih delavcih kot kuharjev pomočnik. Naletel je na Hubbarda, ko je spal pod alkoholnim vplivom blizo železniške proge. Najprvo ga je mislil samo oropati, a ker ni šlo, ga je udaril s samokresom po glavi. Po umoru je ostal v taborišču prožnih delavcev do drugega jutra in nato je pobegnil. Del denarja je zakopal blizu taborišča. Zadnje čase je prebil mnogo noči brez spanja. To ga je napotilo, da je napravil izpoved.

TAJEN BREZŽIČEN APARAT ODKRIT.

Norwich, Conn. — Zvezni agentje so našli in zaplenili brezžičen aparat za sprejemanje brzojavk. Poleg so našli knjigo s ključem za razvoljanje brzojavk z ozirom na gibanje ladij, ki jih pošilja Berlin na morje, in — brezžično brzojavko s sayvillske postaje. Aparat je bil skrit v drevju 150 čevljev od tal.

KONZERVIRANJE FIŽOLA IN GRAHA V ŠKATLJAH NI DOVOLJENO.

Washington, D. C. — Živilska uprava je odredila, da se ne sme suhega fižola in graha konzervirati v kositrastih škatljah brez posebnega dovoljenja.

Trgovci morajo vprašati za dovoljenje, preden prodajo tovarnarjem suh fižol in grah v svrho konzerviranja v kositrastih škatljah.

VREME.

Danes ne bo velike spremembe v temperaturi; lahko spremenljivi vetrovi.

Solnčni vzhod ob 6:53 a. m.; solnčni zabod ob 4:35 p. m.

Premogove cene znižane v Chicagu.

ZNIŽANJE ZNAŠA OD 15 DO 50c PRI TONI.

Določene cene so maksimalne in ne minimalne.

Chicago, Ill. — Živilska uprava za okraj Cook je določila maksimalne cene za mesta in predmestja.

Cene so znižane in obsegajo tudi dobiček, ki je določen za trgovce na drobno. Ceno za različne vrste premoga pri rudniku je dofočil Garfield, zvezni upravitelj za kurivo. K tem cenam so dodali cene za transportacijo premoga od rudnikov do trgovcev.

Računijo, da se cene za premog po določitvi profita za trgovce na drobno skrčijo takole za trdi premog:

Velika jajčja oblika od $9,80 do $9.70; jajčja oblika od $10 do $9.60; premog za štedilnik od $10 do $9.85; orehove velikosti se podraži od $9.90 do $9.95; grahove velikosti od $8.90 do $8.45.

Cene za mehki premog so sledeče:

Pocahontas mine-run $6.72; odbran premog $7.07.

Indiana mine-run $5.35; odbran premog $5.60; drobiž $5.10.

Central. Illinois mine-run $5.20, odbran premog $5.79; drobiž $6.05.

Južni Illinois mine-run $5.55; odbran premog $6.05; drobiž $5.29.

Cene za mehki premog so znižane od 15 do 50 centov pri toni. To so povprečne cene in po vladnem načrtu lahko vsak konzument proračuni, kaj naj plača za premog.

Po tem načrtu so vsi konzumenti, ki konzumirajo majhne količine premoga, enakopravni. Nikomur ni treba plačati več za premog, kot njegovemu sosedu.

Dr. Garfield, zvezni upravitelj kuriva, je svoječasno odločil, da temelji profit za trgovce na drobno na kosmatem dobičku izza leta 1915 več 30 odstotkov.

Pravijo, da je bila trgovina s premogom v letu 1915 demoralizirana. Vsled tega je vzelo uprayi za kurivo v okraju Cook, ki jo je imenoval E. Williams, upravitelj kuriva za Illinois, več tednov, da je rešila to vprašanje.

Od premogovih trgovcev bodo zahtevali, da imajo obešene oficijelne cene na vidnem mestu in da sporoče upravitelju kuriva po kakšni ceni prodajajo premog. Trgovec, ki razvaža premog v manjših količinah ,dobi listek z maksimalnimi cenami za konzumente. Ljudstvo ima pravico vsak čas pregledati trgovčeve cene.

Določene cene so maksimalne in ne minimalne. Trgovci lahko prodajajo premog po nižji ceni in tako konkurirajo med seboj.

VLOMILCA IŠČEJO.

Belaire, Ohio. — Šolski uradniki potrebujejo vlomilca prve vrste, da jim odpre blagajno, ki se nahaja v pisarni McVeyja, šolskega superintendenta, in ni bila odprta ose mlet. Šolski uradniki hočejo izvedeti, kaj je v nji. Bivši pisar šolskega sveta je umrl pred osmimi leti in nesel s sabo na drugi svet tajnost kombinacije.

Gospodje bodo morali najbrž dolgo čakati, da se priglasi kateri vitez svedra, ki je izurjen v vlomliski umetnosti, kajti ti ljudje ne obešajo radi svojih tajnosti na veliki zvon.

FORD BO IZDELOVAL AVTOMOBILE ZA VOJNE NAMENE.

Washington, D. C. — Ford ne bo izdelaval avtomobilov, ki služijo edino zabavi, dokler traja vojna. V njegovi tovarni bodo odslej izdelovali poljedelske in ambulančne avtomobile, stroje za letala in krogle. Ford je stavil to ponudbo po svojem zastopniku C. H. Hillsu.

Predsednik je potrdil nove naborne določbe.

REGISTRIRANCI RAZDELJENI V PET RAZREDOV.

Prvi bodo klicani pod orožje registriranci prvega razreda.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je potrdil nove naborne določbe, po katerih bo poklicanih 500,000 mož za drugo narodno armado pod orožje.

Po novem nabornem načrtu bodo registriranci razdeljeni v pet razredov, o katerih so že poročali javnosti.

Vprašalne pole bodo poslane vsem 7,000,000 registrirancem, ki še niso bili pri naboru. Oblasti bodo pregledale vprašalne pole in razvrstile registrirance po razredih.

Lokalnim nabornim komisijam bo s tem olajšano delo. Podučile bodo registrirance, h kateremu razredu pripadajo. Prvi razred odide prvi v vojaška taborišča. Razume se samoobsebi, da bodo le tisti poklicani iz prvega razreda v vojaško službi, ki so telesno sposobni. Za prvim razredom pride na vrsto drugi razred in potem tretji itd.

MISTERIJOZEN UMOR.

Cleveland, O. — V hotelu Colonial so našli umirajočega dr. Harry L. Chapina, ki je znan v Clevelandu kot "slepi zdravnik". Okoliščine govore, da je bil umorjen .Hišinja Winifred Leonard ga je našla v mlaki krvi. Chapin ni mogel govoriti in vstati. Ustnice so se premikale, toda glasu ni bilo iz ust. Preden so prišli zdravniki na pomoč, je umrl. Na senci je imel veliko rano.

Na kosu papirja, ki ga je policija sestavila, je našla ime človeka, ki zdaj potuje in katerega glavni stan je v Chicagu. Policija je izdala takoj ukaz, da ga aretirajo, kjerkoli se prikaže.

Vzrok za umor ni znan. Ko so našli dr. Chapina, je imel pri sebi večjo vsoto denarja in diamantno iglo.

Po policijskem poročilu je nekdo telefonično pozval dr. Chapina, naj nemudoma pride v določeno sobo v hotelu Colonial. Dr. Chapin se je odzval pozivu.

V sobi ni bilo znamenj, ki bi kazala, da se je vršil boj. Sobo je najel neki neznanec, star okoli 35 let, gladko obrit in s sabo je imel majhen črn kovčeg. Svoje ime je zanesel v hotelsko knjigo nečitljivo.

PRAŠIČJA KOLERA KRČI ZALOGE MESA.

Washington, D. C. — Prašičja kolera je pomorila toliko prašičev v zadnjem letu, da bi meso zadostovalo za 1,000,000 vojakov skozi pet mesecev in pol. Tako naznanja poljedelski department.

Sredstvo proti prašičji koleri cepljenje, svinjake je treba večkrat razkužiti in bolne živali je treba takoj ločiti od zdravih.

NEVARNI PARČEK PRIJET.

Chicago, Ill. — V hotelu La Salle so prijeli Donald D. Fitzgeralda, o katerem pravijo, da je spravil skupaj $100,000 do $150,000 premoženja po potih, ki so temna in kriva.

Aretirali so ga na zahtevo poštnih oblasti.

KDO GOVORI RESNICO?

Washington, D. C. — Kaznilniške oblasti so dale hrano sufražetkama Alice Paul in Rose Winslow. Tekočinsko hrano so jim dali po gumijastih ceveh in s tem je pretrgan 72urni post.

Zdaj je odprto vprašanje, če so jim dali hrano s silo. Dr. J. A. Gannon, kaznilniški zdravnik, trdi, da sta obe ženi sprejeli hrano brez protesta.

V glavnem stanu ženske stranke so nasprotnega mnenja.

Homatije v Rusiji.

SEVERNA RUSKA ARMADA SE JE PRIDRUŽILA BOLŠEVIKOM.

Pet ministrov prijetih in vrženih v ječo. Obtoženi so veleizdaje.

Petrograd, 9. nov. — Član revolucionarnega vojaškega odbora je izjavil včeraj na seji delavsko-vojaškega sveta, da je Kerenskij v sredo na begu iz Petrograda nagovoril 6,000 vojakov v Gačini, 35 vrst (23 milj) od glavnega mesta, ki so bili na potu v Petrograd. Po končanem govoru so vojaki sklenili, da ne gredo dalje.

Petrograd, 9. nov. — Revolucionarni vojaški odbor je sklenil, da se privede general Kornilov, vodja nedavne revolte, s svojimi pristaši vred v Petrograd, kjer ga bodo zaprli v trujavski ječi Petropavlovsk. Kornilova bo sodilo revolucionarno vojaško sodišče.

London, 9, nov. — Iz Stockholma poročajo, da so se ruske severne armade pridružile bolševikom, ki so strmoglavili Kerenskijevo vlado. Depeša pravi, da so te informacije prišle iz nemških virov. Severna ruska armada zdaj marširа proti Petrogradu, da se pridruži novim revolucionarjem.

Kar je Kerenskij povedal v torek pred začasno zbornico, da bo začasna vlada prej poginila, kakor pa se podala bolševikom, to se je zgodilo drugi dan v sredo. Vlada je poginila in Kerenskij je srečno ušel rebelom, ki so izdali proti njemu zaporno povelje. Manj sreče je imelo pet ministrov, katere so bolševiki prijeli in zaprli v ječo. Ti so: Kiškin, minister za javno blaginjo, Konovalov, trgovski minister, Tereščenko, minister za zunanje zadeve, Maljantovič, justični minister in Nikitin, minister notranjih zadev. Vsi so obtoženi veleizdajstva zoper revolucijo. Vojaški in delavski odbori širom Rusije so dobili povelje, da aretirajo Kerenskija, čim mu pridejo na sled in ga pošljejo v Petrograd. Tudi njega tožijo zaradi veleizdajstva.

Tukaj sklepajo, da je Kerenskij odšel na fronto in veliko upanje je, da se mu posreči dobiti del armade na svojo stran. Nekateri so mnenja, da se Kerenskij morda zateče k Kornilovu in sklene z njim kompromis za pridobitev armade, posebno kozakov, ki se niso nikdar ogrevali za gibanje radikalcev in pacifistov.

Vse zavisi od tega, kam bo mahnila armada. Ako ostane večina armade zvesta Kerenskiju, ali če se razdeli v dva taborja, tedaj je civilna vojna v Rusiji neizogibna.

Na čelu vlade je zdaj "revolucionarniji soldatski komitat" (vojaški odbor), ki sestoji iz dvajsetih mož in vodje tega odbora so Nikolaj Lenin, M. Zinovijev in Leon Trockij. V odboru je deset bolševikov in deset socialnih revolucionarcev.

V petrogradskem delavskem in vojaškem svetu je 560 delegatov, ki se po strankah dele na 250 bolševikov (večinskih socialistov), 150 socialnih revolucionarcev, 60 mensevikov (manjšinskih socialistov), 14 narodnih socialistov in ostali so neodvisni. Menševiki so zahtevali, da se doseže sporazum s Kerenskijevo vlado, toda bili so poraženi.

Vojaški odbor je takoj po zmagoviti revolti obvestil vse krajevne delavske, kmečke in vojaške odbore, da provizorična vlada ne eksistira več in da naj izvolijo delegate za generalni kongres, ki ima ustanoviti novo vlado in izvesti radikalni program. Vse divizije v armadi imajo poslati delegate, dočim izvoli civilno prebivalstvo na vsakih 25.000 glav enega delegata.

Dalje je vojaški odbor razglasil, da se ima odpraviti smrtna kazen v armadi in vsa politična propaganda je svobodna; vsi delavski, vojaški in kmečki agitatorji, ki so v zaporih, morajo biti izpuščeni in na njihovo mesto v zapor morajo priti komisarji, ki so prve zaprli.

Na dnevnem redu generalnega

(Dalje na 3. str., 2. kol.)

Avstrijske in nemške čete prekoračile Livenzo.

NADALJNIH 17,000 ITALIJANOV UJETIH.

Na zapadni fronti bombardirajo nemške postojanke.

London, 9. nov. — Iz Rima javljajo danes, da so angleške in francoske čete dospele na novo fronto ob Piavi. Umikanje Italijanov od Livenze se vrši sistematično in z minimalnimi izgubami.

Z druge strani pa poročajo iz Berlina, da so avstro-nemške čete prekoračile reko Livenzo, drugo Cadornovo obrambno linijo, in odrezale velik del italijanske armade, ki se je umikala s centralne črte od Tagliamenta. 17.000 Italijanov je bilo ujetih in 80 topov je zopet padlo v roke Avstro-Nemcem. Število ujetnikov je zdaj naraslo na 250.000 in število vplenjenih topov na 2300.

Italijani so bili odrezani med Tolmezzom in Gemono in nekaj so jih ujeli na utrjeni gori Santo Simona.

Rim, 9. nov. — S fronte javljajo, da je sovražnik prodrl sedem do osem milj daleč na 35 milj dolgi črti zapadno od Tagliamenta. Vršili so se majhni spopadi, toda večje bitke ni bilo. Italijani so se umaknili za reko Livenzo, ki je ena izmed mnogih defenzivnih pararel.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

ZADNJE VESTI.

KERENSKIJ ARETIRAN.

Amsterdam, 9. novembra. — "Rheinische Westerliche Zeitung," ki izhaja v Essenu, je prinesla brzojavko iz Stockholma, da je Kerenskij aretiran.

DETAJLOV O REVOLTI NI.

Stockholm, 9. novembra. — Brzojavke, ki prihajajo sem, poročajo, da je Kerenskij aretiran. Detajlov ni, na kakšen način so se bolševiki polastili vlade.

Nemško poročilo, ki pravi, da severna ruska armada marširа v Petrograd in se je pridružila gibanju bolševikov, ni potrjeno.

AVSTRIJSKE IN NEMŠKE ČETE PRODIRAJO PROTI PIAVI.

Berlin, 9. novembra. — Avstrijske in nemške čete, premagavše odpor italijanskih zadnjih straž, prodirajo proti reki Piavi.

Poročilo se čita:

"Reko Livenzo smo prekoračili. Združene (avstrijsko-nemške) armade, premagavše odpor italijanskih zadnjih straž, prodirajo nepreneham po gorskih potih in potih na planjavi, v snegu in dežju, proti Piavi."

ITALIJANI PODIRAJO MOSTOVE.

Italijanski glavni stan, 7. novembra. — Tucat mostov je bilo razstreljenih na reki Livenzi, da se ustavi in prepreči kolikor mogoče prodiranje Avstrijcev in Nemcev proti reki Piavi. Livenza je manjša reka kot Tagliamento in dela manjše težkoče prodirajoči armadi pri prehodu. Italijanska armada je zdaj boljše organizirana kot na obrežju Tagliamenta.

Medtem je italijansko umikanje skrčilo bojno črto na 30 milj v dolgosti. To je ugodno za osredotočenje italijanskih sil v obrambo.

KONFERENCA ALIIRANCEV.

Rim, 9. novembra. — Konferenca britskih, francoskih in italijanskih zastopnikov je ustanovila stalen medaliiranski vojaški komitej, ki je določil novo vodstvo za italijanske armade.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $3 na leto, $1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo $4.50 na leto, $2.25 za pol leta, $1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $3 per year; Chicago and foreign countries, $4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

31

Datum v oklepaju n. pr. (October 30-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PODJETNIŠKA TRMA OVIRA SPORAZUM.

Časniki, ki so pod kontrolo organiziranega bogastva, rabijo ob času industrijalnih stavk, ki se pojavijo tupatam, precej trd in oster jezik. Listi, ki pišejo za kapitalizem, so še vedno obsojali delavstvo, medtem ko so prav radi prezrli napake in krivice industrijalnih baronov, kadar niso hoteli poslušati besed, ki so prihajale od mož, zahtevajočih malo višjo mezdo, kot je potrebna, da jih obvaruje lakote. Če možje in žene plačujejo vojne cene, potem logično ne morejo delati za mezdo, ki so jo prejemali v mirnem času. Večkrat smo lahko čitali, da kupimo za dva dolarja v letu 1917 toliko potrebščin, kot smo jih kupili v letu 1914 za en dolar. In če je to resnica, potem je nemogoče ohraniti industrijalni mir, ako podjetniki zahtevajo, da delavci delajo za mezdo, ki so jo dobivali pred tremi leti.

Nihče ne more ugovarjati dejstvu, da so cene tekle navzgor, medtem ko so delavske mezde le lezle. Mezde niso naraščale v tisti meri kot cene za moko, meso, sladkor in druga najpotrebnejša živila za ljudsko prehranitev. Velike kombinacije in korporacije so apelirale skozi svoja glasila na ljudstvo, naj ostane patriotično. Organi, ki so pod gospodstvom magnatov gospodujočega razreda, niso doprinašali žrtev, ko so apelirali na ljudstvo. S takim ravnanjem so vstvarili v ljudstvu mnenje, posebno med inteligentnimi ljudmi, da hočejo nasuti ljudstvu pesek v oči, da ne spozna, kako se špekulanti, mešetarji in magnatje pripravljajo, da obesijo ljudstvu košaro s kruhom še višje.

Odkrili so, da se nekterim podjetnikom steka ogromen profit — od sto do 400 odstotkov v njih blagajne. In če so delavci v takih podjetjih vprašali za povišanje mezde, ki so nosila bajne dividende, da si zboljšajo svoj položaj, tedaj so naleteli na hud odpor od strani podjetnikov. Mnogi dnevniki so zagovarjali kar tjevendan privilegirane interese, ne da bi se prepričali, če je zahteva delavcev krivična ali pravična. Skušali so v javnosti obuditi mnenje, da vodijo vse stavke nemški agentje ali pa vodje I. W. W., dasiravno je bilo očividno, da delavci ne morejo izhajati z odmerjeno mezdo ob času neznosne draginje.

Nihče ne more trditi, da je štrajkar nelojalen napram vladi, če je odložil orodje, da se bojuje proti izkoriščanju. **Kdor je odkritosrčen, mora priznati, da delavstvo potrpežljivo prenaša bremena, da pripomore demokraciji do zmage.** In če delavci zastavkajo v teh časih, je znamenje, da so delovne razmere postale take, da jih ne morejo več prenašati, ali je pa mezda tako nizka, da ne zadostuje za kritje vsakdanjih potreb.

Časopisje, ki zagovarja interese privatnih podjetnikov, je spravilo v svet neresnico, da je delavstvo obljubilo, da ne zastavka, dokler traja vojna. To neresnico je pribila javno na steno vsaka velika delavska organizacija. Izjava za izjavo je prišla v svet, da delavstvo nima potrebe podajati izjave, da se ne posluži stavke v vojnem ali mirnem času in da se nikdar ne odpove temu orožju proti industrijalnemu despotizmu, ki ugroža pravice navadnega človeka.

Delavci so bili še vedno pripravljeni se pogajati s podjetniki o svojih zahtevah. Ali podjetniki, če so pijani svoje moči, izjavijo predrzno, da ne priznajo delavske organizacije, medtem ko so sami organizirani v podjetniških zvezah, da ložje varujejo svoje interese.

V sedanjem času je potrebna delovna moč vsega ljudstva, ki šteje nad 100,000,000. Podjetniki naj pokažejo dobro voljo, da so pripravljeni sesti z zastopniki delavstva k eni mizi in se razgovarjati mirno o delavskih zahtevah in stavke bodo kmalu izginile. Noben delavec ni tako neumen, da bo štrajkal, če vidi, da z mirnim pogajanjem lahko doseže svoje zahteve. Delavec doprinaša v stavki velike žrtve, kajti stradati mora z njegovo družino vred. In kdo je tako neumen, da bo doprinašal take žrtve, če lahko doseže brez njih in potom pogajanja, kar zahteva? Ne, tako neumnega in zabitega človeka ni na svetu, če je pa kteri, tedaj se nahaja v norišnici!

Če zastavkajo delavci v sedanjih časih, potem je stavko povzročila trma podjetnikov, ki si domišljajo, da so v svojem podjetju absolutni gospodarji in da se morajo delavci podvreči brezpogojno njih volji.

Stavk ne povzroča poželjivost delavcev, kakor bi radi dokazali nekteri listi velekapitalističnih interesov, ampak rodi jih edino — podjetniška trma.

Železni rudniki v Minnesoti.

V okolici Hibbinga, Virginie in Eveletha igrajo veliko vlogo v sedanji vojni parne lopate, ki nakladajo vlak za vlakom z železno rudo iz odprtih rudnikov (open pits). Železarska industrija igra največjo vlogo v sedanji vojni. Od te industrije je v veliki meri odvisen tudi izid vojne. Železno okrožje v Minnesoti je središče najvažnejših zalog železa na svetu. Vse naokoli so velikanski odprti rudniki, iz katerih se koplje železna ruda in pošilja v železolivarne. Iz nje delajo motorne vozove, eroplane, oklopne plošče, železniške naprave, šrapnele, orožje itd.

V kopanju rude igra glavno ulogo dinamit in parne lopate. Vse delajo s stroji. Nikjer na svetu ni tehnika tako izpopolnjena v železorudniški industriji kot v Minnesoti in nikjer ni železa v tolikih množinah kot v Minnesoti. Več kot tri četrtine vsega železa, produciranega v Združenih državah, je iz Minnesote. Množina izkopane rude zadnje leto v železnem okrožju v Minnesoti je tako velika, da si je jo težko predstavljati. Količina rude, ki so jo izvozili parniki po Velikih jezerih iz železnega okrožja prošlo leto znaša 65,000.000 ton, to je dovolj, da bi vlak s 65. tonami rude v vsakem vozu, segal od San Francisca do New Yorka in od tu čez Atlantik do bojišča v Franciji. Toda produkcija še vedno narašča. Leta 1900 so izkopali 19,000.000 ton železne rude, leta 1906 se je produkcija podvojila in produkcija to leto bo zopet silno narasla. Od pričetka vojne je zahteva po železu velikanska, in vlada se trudi na vse mogoče načine pomnožiti proizvajanje. Rudarji so sedaj zaposleni bolj kot kedaj poprej. To okrožje vsebuje največje in najboljše zaloge železne rude v Združenih državah. Znanstveniki iz geologičnega zemljiškega urada so preiskali vse vire železne rude v naši republiki in prišli do tega zaključka. Oni so razdelili rudo v dva razreda; prvi je na železu tako bogat, da se ga lahko proizvaja z dobičkom tudi v današnjemu času. Drugi je mnogo slabše kakovosti, in vsebuje le malo odstotkov železa v sebi, a se ga bo dalo kljub temu porabiti v bodočnosti. Preračunali so, da je železne rude, ki se še nahaja v zemlji v Združenih državah in je za sedanji čas izrabljiva, 5,000.000.000 ton. Od te se nahaja 3,500.000.000 ton v železnem okraju superiorskega obrežja. Ostala, nekoliko manj kot tretjina, se razdeli na vzhodne države Unije, na nižji del doline Mississippi, na Skalnato gorovje in nekoliko na kraje ob Pacifiku. Rude slabše kakovosti, ki zadobi mogoče vrednost v bodočnosti je okoli 75,000.000.000 ton, od katere se nahaja v zemeljskih plasteh superiorskega obrežja 72,000.000.000 ton.

Drugi deli zemlje, kolikor je do sedaj znano, nimajo niti od daleč takih zalog železne rude kot Združene države. Nemčija jo ima še v zemlji okoli 2,000.000.000 ton in mnogo od te jo je tako slabe kakovosti in ima vsebi tako majhno količino železa, da bi se kopanje take rude v naši državi sploh ne izplačevalo. Rusija jo ima, kolikor je do sedaj znano, 1,500.000.000 ton, Francija približno ravno toliko kot Rusija. Avstro-ogrska in Anglija jo imata vsako okoli 1,000.000.000 ton, Švedija 1,000.000.000 in Španija okoli 500.000,000. ton. Ruda imenovanih dveh držav je izvrstne kakovosti.

Kar se tiče železorudninskih rezerv v Afriki, Aziji in Južni Ameriki, se ne more reči nič pozitivnega, ker so ti kraji, kar se rudninstva tiče, le malo preiskani in do sedaj še niso mogli sklepati nič defenitivnega, kolike so zaloge železne rude v teh delih sveta. Po Aziji in Avstraliji se nahajajo semintja manjši železni rudniki. Kar se tiče Južne Amerike, pravijo, da se nahaja v centralnem delu Brazilije okoli 2,000.000.000 ton železne rude v zemlji. Znano je tudi, da ima Bethlehem Steel družba v najemu za dolgo dobo železno gorovje v čileški republiki. Toda, ni eden teh krajev se ne more primerjati zalogam železa v Združenih državah in brez dvoma bodo Združene države še v nadalje prevladovale ostali svet, kar se tiče železne industrije. Amerika mora zakladati zaveznike z železom in po vojni bo svet v veliki meri odvisen od ameriške železne industrije v zdravljenju ran, ki mu jih je prizadejala vojna. In železo bodo v Evropi po vojni potrebovali pri gradnji mostov, razdejanih mest, železnic itd.

Velika železna polja v Združenih državah se nahaja zapadno in južno od superiorskega jezera. Prva se nahajajo vsa v Minnesoti in druga na Menominee, Marquette in Gogebic okrajih v državah Michigan in Wisconsin.

Železna polja zapadno od imenovanega jezera se nahajajo vsa v Minnesoti, ki je ena prvih držav Unije, kar se tiče produkcije železne rude. Država dobi večina svojih davkov od izkopane rude in od lastnikov rudnikov, v prvi vrsti jeklarskega trusta, miljone dobička. Dve tretjini železa, ki ga porabijo v ameriških železolivarnah, sta iz Minnesote. Največ ga izkopljejo na Mesaba rangu. V tem okraju se nahajajo veliki odprti rudniki in parne lopate nakladajo vlak za vlakom, dan za dnevom v poletnem času. Po zimi ga kopljejo navadno le v zaprtih rudnikih, ker je delo v odprtih vsled hude zime in snega otežkočeno. Rude po zimi ne izvažajo nego jo nakladajo na velikanske kupe. Takoj ko pride poletje in so Velika jezera prosta ledu in se na njih prične plovni promet, nakladajo rudo s parnimi lopatami na vlake in jo vozijo do bližnjih pristanišč in potem s parniki v velika središča ameriške železne industrije — South Chicago, Pittsburgh, Cleveland itd. Bogata na železni rudi sta tudi okraja, Vermillion in Cuyuna, ki sta južno in zapadno od okrožja Mesaba.

V minnesotskih rudnikih je uposljenih več tisoč Slovencev in eni so tam že stari naseljenci. Virginija in Ely, ki se nahajata v okraju Vermillion sta že zelo stari slovenski naselbini. Velike slovenske kolonije so tudi na Eveletthu in Chisholmu. Na Virginiji, Hibbingu, Aurori, McKinleyu, Gilbertu, Irontonu in mnogo drugih manjših krajih v železnem okrožju se nahajajo znatne slovenske naselbine.

Društveno in politično niso tako živahni kot so Slovenci po večina v premogovniških okrajih ali večjih mestih z različno industrijo. Vzrok je iskati v tem, da so Slovenci po Minnesoti popolnoma odvisni od korporacijskih družb in ako pride enkrat eden na črni list, sploh nima več obstanka, enostavno zato, ker ne dobi več dela. Vsled tega je rojakom delo za izobrazbo in napredek jako otežkočeno, ker družbe vedno sumijo, da se za takimi gibanji skriva strokovna organizacija rudarjev. Znano je, da je jeklarski trust eden največjih unijskega gibanja. V Minnesoti so bili do sedaj vsi štrajki med rudarji neuspešni. Trust ima uposljenih na tisoče ljudi, ki nimajo nobenega pojma o organizaciji in so zadovoljni, da smejo delati.

Delo v minnesotskih rudnikih je zelo težavno; delo je akordno, in so plačani od vozička naložene rude. Čim več jih kdo naloži, tim bolje zasluži. Ti vozički niso nikakoršna igrača, ker so tako veliki kot v prejšnjih časih železniški vozovi.

Smrtnih slučajev se po minnesotskih rudnikih ne dogaja toliko kot po premogovnikih ali rudnikih po zapadu.

KADAR SE ZGODI kaj novega v vaši naselbini, kar vas zanima, sporočite nam, kajti vsekakor bo zanimalo tudi druge.

Širom Amerike.

PROFITARJI PRIDEJO NA ČRNI LIST.

Chicago, Ill. — Živilska uprava je dobila pritožbe, da mnogi groceristi nočejo prodajati blaga po cenah, ki so objavljene vsaki dan, ravnotako nočejo v mnogih restavracijah priznati dnov za neserviranje mesa.

Tak nastop vpliva seveda tudi na druge groceriste in restavraterje. Mnogi pravijo, če se drugim ni treba ravnati po določbah, je nepotrebno, da jih mi spolnujemo.

Konzumenti, ki so se prepričali, da se groceristi ne ravnajo po določbah, naj naslove pritožbe na sledeči naslov: P. Gardner, 120 West Adams St. Pritožbe morajo biti podpisane s polnim imenom in pridjati je treba tudi naslov.

Herbert C. Hloover, živilski upravitelj, je brzojavil inštrukcije iz Washingtona, da naj zapišejo groceriste na drobno na črni list, ki nočejo prodajati po prilični ceni. Trgovci na debelo naj se obvestijo in naj se jim naloži, da jim ne prodajajo blaga.

Cena, ki je priobčena za mesto Chicago, je veljavna za vse trgovce v okraju Cook.

Pritožbe radi restavraterjev, ki vseeno ob določenih dneh, ob katerih ne smejo servirati mesa, prinašajo gostom meso na mizo, naj se naslove na naslov:: Harry A. Wheeler, 12 West Adams Str.

KAKO JE GOSPODARIL BANKROTNI BANKIR.

Chicago, Ill. — Philip Heldman blagajnik bankrotirane Industrial Savings banke, je kot priča izpovedal na sodišču, kako je gospodaril Harry A. Dubia, glava banke, ki je obtožen, da je sprejemal hranilne vloge, ko je bila banka že bankrotna.

Heldman je izpovedal, da si je Dubia sam nakazal $5,000 letne plače. Dubia je plačeval $100 mesečno stanarine. Povišal si je plačo, da je plačeval stanarino, mesto da bi jo plačeval iz svoje plače.

Skozi štirinajst let so bile v banki naložene note Dubia za $93,000, ki niso bile kolektirane. Pod ravnotakimi pogoji so bile naložene note "American Compound Door" kompanije, podjetja Dubia v visokosti $219.000.

Čedno gospodarstvo s tujim denarjem, kajne?

SPEČE DETE POD VLAKOM.

Whaleyville, Del. — Dvaletna Annie Kosh je zaspala sredi železniške proge. Naenkrat je prihrumel osebni vlak s hitrico šestdeset milj v uri. Strojevodja je zagledal dete, ko je bil še par čevljev od njega. Zavore so zaškripale, vlak se je vstavil in železničarji so hiteli nazaj. Tam, kjer so mislili, da najdejo zmečkano telesce, je še vedno spala Anica, obrnena z obrazom proti zemlji. Ko so jo zbudili, je pričela jokati.

DAVICA SE ŠIRI V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Zdravstveni komisar Robertson naznanja, da je enajst otrok umrlo za davico, na novo obolelo je pa 103 otrok. Vseh slučajev je 600.

Robertson pravi, da se davica seli iz distrikta v distrikt, kar je nekaj izrednega. Pred 14. dnevi je bilo 14 bolnikov v Rodgers Parku. Ko so tam zatrli bolezen, se je pojavila v sosednem distriktu.

Največ bolnikov je med Trinajsto cesto in Morganovo ulico, na Zapadni šest in štirideseti cesti in Wentworthovi cesti; Zapadni eden petdeseti cesti Rasinovi cesti in v Burnsidu.

SUFRAŽETKE SO VPRIZORILE GLADOVNI ŠTRAJK.

Washington, D. C. — Sufražetki Rose Wiuslow iz New Yorka in Alice Paul, predsednica ženske stavke, nočeta uživati hrane, dokler ne spremene hrano za drugih pet sufražetk, obsojenih v ječo, ki dobivajo nasoljeno prešičevo meso in opresno zelje.

Glavni stan ženske stranke naznanja, da bodo sufražetke nadaljevale z razpostavljenjem molčečih straž pred Belo hišo. Sufražtke iz raznih držav prihajajo v Washington in ofenziva prične zopet dne 10. novembra.

VOJAK SE ZADUŠIL V ZAPORU.

Akron, O. — 25letni voja[illegible] Hugh Pierce iz Fairmonta, W[illegible] Va., se je zadušil od plina v ke[illegible] morskem zaporu, ko se je zapali[illegible] slamnica. Dva druga arestant[illegible] sta se onesvestila.

Pierce je prišey na dopust [illegible] Akron in je bil aretiran, ker [illegible] prehitro vozil. Arestanta Willia[illegible] Board in Grant Artley sta bila z[illegible] prta radi pijanosti.

Vse tri so zaprli v majhen, t[illegible] sen prostor. Klicali so na pomo[illegible] ko je pričelo goreti, toda nihče [illegible] slišal njih klicev. Ob eni pono[illegible] je nekdo šel mimo poslopja in [illegible] pazil, da prihaja dim iz njega. [illegible] larmiral je ognjegasce. Bilo [illegible] prepozno, kajti Pierce je bil m[illegible] tev druga dva arestanta pa nez[illegible] vestna.

PALICA ZA PEKOVSKE MO[illegible] STRE.

Washington, D. C. — Odločb[illegible] ki klasificira pekovske mojstre [illegible] podpiralce, da je živilskemu upr[illegible] vitelju Herbert C. Hooverju mo[illegible] da zniža ceno kruhu.

Ta klasifikacija povzroča, da [illegible] bodo morali pekovski mojstri p[illegible] skrbeti oblastvena dovoljenja. [illegible] zadevna odredba mogoče izide [illegible] v nekaj dneh.

Kakor hitro so pekovski mo[illegible] stri licenzirani, pridejo pod p[illegible] polno nadzorstvo živilske upra[illegible] in lahko je regulirati cene [illegible] kruh. Dosedaj je nadzorovan[illegible] cen za kruh nedirektno, ker [illegible] vilska uprava nadzoruje le p[illegible] nico in moko.

Delali so poizkuse s posebn[illegible] vrsto kruha, ki bi bil cenejši [illegible] sedanjega. Pronašli so, da je n[illegible] praktično v sedanjih razmer[illegible] producirati cenejši kruh.

DRŽAVNI POSLANEC GOB[illegible] VEC.

Missoula, Mont.—O. J. Wille[illegible] državni senator, je obolel za g[illegible] bavostjo, ki jo je nalezel kot am[illegible] riški vojak na Filipinskem ot[illegible] čju. Zdaj je na svojem dom[illegible] kjer se ga vse ogiblje, in čak[illegible] kaj store z njim.

Nekateri sodijo, da ga pošlje [illegible] v San Francisco, kjer je sanator[illegible] za gobavce, drugi mislijo, da [illegible] obdrže v državi na samoti.

Najbolj pa imajo ljudje stra[illegible] da se nelezejo gobavosti, ker se [illegible] Willett svobodno gibal še mes[illegible] dni, ko so v bolnišnici v Roch[illegible] stru, Minn., dognali, da je goba[illegible]

ŽUPNIK IN KAPLAN V KAŠ[illegible]

..**Greenwood, S. C** — Rev. Lew[illegible] J. O. Hern, katoliški duhoven [illegible] Washingtona, rev. E. A. Duff, a[illegible] tiviran kaplan v mornarici in A[illegible] drew Ward Knisely, dodelj[illegible] mornariški akademiji iz prve[illegible] južnokarolinskega kongresne[illegible] distrikta, so obtoženi zarote, s k[illegible] tero so hoteli osleparitiz zve[illegible] vlado, in posluževanja pošte [illegible] sleparske namene. Pravijo, [illegible] sta duhovna pomagala Kniselyj[illegible] da je dobil mesto na mornariš[illegible] akademiji iz Chesterja, S. C., [illegible] je prebival v Philadelphiji.

V OHIO SO PROHIBICIONIST[illegible] PODLEGLI.

Chicago, Ill. — Prvi dan po v[illegible] litvah so poročali iz Cincinnat[illegible] ja, da so prohibicionisti podleg[illegible] v volilni bitki. Takoj drugi d[illegible] so naznanili, da so prohibicioni[illegible] zmagali. Poročilo tretjega d[illegible] zopet trdi, da so prohibicioni[illegible] izgubili volilno bitko. Zadnje p[illegible] ročilo pravi, da imajo mokri [illegible] neoficijelnih poročilih iz 21 okr[illegible] jev 3,643 glasov večine.

Voditelji prohibicionistov izja[illegible] ljajo, da bodo zahtevali ponov[illegible] štetje glasov.

SEDEM LADIJ KOMANDIRANIH.

..**San Francisco, Cal.** — Zve[illegible] ladijski odbor je prevzel sed[illegible] ladij Alaska-Packer's Associ[illegible] tion, ki odrinejo po 1,470 do [illegible] 487 ton vode.

TRGOVEC OROPAN NA CEST[illegible]

Denver, Colo. — Ko se je v[illegible] čal domov trgovec Rueben Gol[illegible] farb, ga je na cesti ustavil o[illegible] rožen bandit in ga oropal za $[illegible] v gotovini, vložni certifikat [illegible] $500 in $100 delnic oljnega po[illegible] jetja.

ESTI Z BOJIŠČA.

(Nadaljevanje s prve strani)

Vojni urad poroča, da so se zraj dobro odlikovali avijatiki, so bombardirali sovražne čete d prehodom čez Livenzo. Pet ražnih eroplanov je padlo na

Berlin (via London), 9. nov. — Vojni stan je poročal snoči: Pro- nje naših čet na ravnini in v nah se nadaljuje. Na cestah v ah je bil strt odpor italijan- h zadnjih straž. Z obsedajočim priranjem so naše čete odreza- del sovražne armade, ki se je hila v centrumu črte ob Tagli- entu med Tolmezzom in Gemo- ter v utrdbah na gori Santo none. Podalo se je nadaljnih 000 mož z enim generalom vred vplenili smo več kot 80 topov. reki Livenzi se je razvilo bo- nje. Nemške in avstro-ogrske vizije so kljub razdejanim mo- vom prekoračile reko in po- nile sovražnika proti zapadu. cilo vseh ujetnikov je nara- na 250.000 in plen topov zna- rez 2300.

Odmor na zapadni fronti.

London, 9. nov. — Vojni stan roča o lokalnih upadih in top- kih bojih. Nemška artiljerija bila včeraj zelo aktivna v Flan- rji.

Iz Pariza poročajo o artilerij- h bojih in uspešnem bombardi- nju nemških postojank po le- h. V Alzaciji so Francozi na- li nemško pozicijo Shoenholz ujeli 121 mož. Večjih bojev ni

Iz Amsterdama poročajo, da se nski militaristični kritik gene- l von Ardenne pritožuje v ber- skem "Tageblatu" o velikih ubah Nemcev na flandrskem bojišču. Piše, da angleška artile- ja zelo nadkriljuje nemški in da bed silnega zastorja ognja, ki neče sovražnik okrog njihovih nicij, ni mogoče izvajati napa- v večjih masah. Angleži se za- njejo počasi toda stalno v mko fronto.

Berlin poroča uradno o topni- m boju v okolišu Dixmuda in schendaela. Francozi so na- li v Alzaciji in osvojili nekaj kopov.

Umikanje Turkov v Palestini.

London, 9. nov. — Vojni stan roča, da so angleške čete v to- k okupirale osem milj turških nicij v okolišu Gaze. Utrjen rih Ali Muntar je padel in padle utrdbe Šejk Redman. Angleži se približali reki Vadi-Hesi. a fronti pri Beršebi prodirajo gleške čete proti severu. Vzhod- od Gaze se Turki v splošnem umikajo v severno stran.

Razno iz inozemstva.

Pruski junkerji so zopet na vrhu.

Kodanj, 9. nov. — V Berlinu je ila te dni tajna konferenca naj- žjih nemških državnikov in u- dnikov. Navzoč je bil tudi av- strijski minister zunanjih zadev Czernin. Berlinski "Lokalanzei- ger," glasilo aneksistov, sklepa, da so na konferenci zavrgli preš- nje mirovno stališče centralnih držav, ki je bilo očrtano v odgo- voru na papeževo noto, in se ze- dinili za aneksije. Poljska bo raz- deljena; Nemčija dobi Litvo in Kurlandijo in Avstrija obdrži o- stalo ozemlje. Dunajski listi so tu- di pisali o tem že pred enim ted- nom in avstrijska vlada še ni de- mentirala vesti.

Junkerji pričakujejo, da nasta- ne razkol v parlamentarni večini, ki porodi novo skupino pod kon- trolo vsenemcev.

Socialistični "Vorwaerts" og- njevito protestira proti izpremem- bi mirovnega stališča vlade, in pravi, da še ni pozabljeno, kaj je Nemčija odgovorila papežu.

Nemški in ententni pacifisti v dotiki.

London, 9. nov. — Tukaj pre- vladuje močno utrjeno mnenje, da so še nekaj mesecev nemški in za- vezniški pacifisti v dotiki, toda do popolnega sporazuma še niso pri- šli. Večje težave si ni misliti, ka- kor začeti zdaj z mirovnimi po- gajanji s stališča vlade. Vsi čuti- jo, da je Nemčija pripravljena vsak čas za konferenco, toda pri- ti mora brez osvojevalnih pogo- jev. Zavezniki hočejo, da Nemčija namani svoje pogoje.

Nemčija bo še vedno trdila, da je ona zmagovalka, medtem ko zavezniki, ki poznajo finančne težkoče centralnih držav in svojo gospodarsko moč, zavzemajo drugo stališče.

HOMATIJE V RUSIJI.

(Nadaljevanje s prve strani)

kongresa v Petrogradu so tri glavne točke:

1. organizacija;
2. vojna in mir;
3. ustavodajna skupščina.

Čim so oborožene sile delavsko-vojaškega sveta osvojile Zimsko palačo v torek ponoči, se je pojavil Lenin pred množico. Trockij ga je predstavil z besedami: "To je naš star, star sodrug, ki nam je dobrodošel."

Lenin je pa dejal: "Zdaj šele imamo revolucijo. Kmetje in delavci imajo vlado v svojih rokah. To je komaj predhoden korak k drugim revolucijam, ki bodo sledile povsod."

Revolti so se pridružili vsi ekstremni radikalci v Petrogradu, edino menševiki so bili nasproti, toda oni so preslabi, da bi kaj dosegli.

S padcem Kerenskijeve vlade je Rusija izgubila vso priložnost za prisostvovanje pri zavezniški konferenci v Parizu. Minister Tereščenko, ki je imel zastopati rusko vlado, je zdaj v ječi. Bolševiki ga imenujejo "angleškega imperijalista" in delavsko-vojaški svet je izvolil Skobeleva svojim delegatom, toda zavezniške vlade so izjavile, da ga ne bodo pripoznale. Nato so bolševiki sklenili, da ne pojde nihče in to jim je posrečilo.

Kako se je izvršila revolta.

London, 9. nov. — Podrobne vesti iz Petrograda o drugi revoluciji govore, da so se bolševiki pripravljali na prevrat že nekaj tednov. Sprva so odločili 2. november za revolto, nakar so jo odložili za štiri dni pozneje. Kerenskij je že upal, da se radikalni element ne bo upal izpolniti grožnje, toda dogodki zadnjih dni spričujejo, da se je prevaril.

V torek je bilo jasno tudi vladi, da se pripravlja ustaja. Kerenskij je stopil pred začasni parlament in apeliral za podporo. Zbornica je izrekla zaupnico vladi z majhno večino, toda bilo je že prepozno. Radikalci so že prej dobili na svojo stran petrogradsko garnizijo in se preskrbeli z orožjem. V zadnjem trenotku je skušal Kerenskij vporabiti silo, a ker se ni mogel zanesti na moške čete, je postavil ženski "bataljon smrti" okrog Zimske palače, kjer je bila nastanjena začasna vlada. Ukazal je tudi zapreti vse mostove čez reko Nevo, ki vežejo ulice iz delavskih distriktov z glavnim delom mesta. Naslednjo noč so uporni vojaki in delavci prepodili straže z mostov in namerili topove iz trdnjave Petropavlovsk na Zimsko palačo. Po reki je priplula tudi križarka "Aurora" in naperila topove proti vladni palači. Granate in šrapneli so padali le nekaj trenotkov, ko je ženski bataljon kapituliral.

Predno so se oglasili topovi, so bolševiki sporočili začasni vladi, da ji dajo dvajset minut časa za predajo z namenom, da se prepreči vsako krvoprelitje; vlada je pa odgovorila, da ne pripozna oblasti vojaškega odbora. Štiri ure pozneje je bila Zimska palača v rokah rebelev in ministre so gnali v ječo. Kerenskij je medtem ušel, toda podrobnosti o njegovem begu še niso znane.

Obenem so bolševiki zasedli Marinsko palačo, kjer je zboroval začasni parlament. V sredo zjutraj je bil ves Petrograd v njihovih rokah in takoj nato so sledile znane proklamacije.

Vsa stvar se je izvršila brez krvoprelitja. V noči med torkom in sredo je sicer bilo več prask in streljanje je odmevalo z več ulic in trgov, toda o kakih žrtvah ni natančnih podatkov.

(Leon Trockij, vodja rebelev v Petrogradu, se je vdeležil prve revolucije proti carju leta 1905 in potem je pobegnil v Ameriko, kjer je bil urednik ruskega socialističnega lista "Novi Mir" v New Yorku. Po zmagoviti revoluciji v letošnjem marcu se je vrnil nazaj v Rusijo in takoj se je pridružil radikalni frakciji bolševikov, ki so proti nadaljevanju vojne. Trockij je majhna postava črnih brčic in kozje bradice, toda ognjevit govornik. A. Menšoj, sedanji urednik "Novega Mira" v New Yorku je izjavil včeraj, da bolševiki ali "maksimalisti", kakor jih imenujejo v angleščini, so bili nezadovoljni s Kerenskijevo vlado, ker je nadaljevala vojno. Bolševiki so proti vojni, toda obenem — je rekel Menšoj — so proti separatnemu miru z Nemčijo ,temveč zahtevajo splošno premirje in pogajanje za splošni demokratični mir. Oba, Trockij in Lenin, sta že izjavila, da se ne marata pogajati z nemško vlado. Zdaj se bo pokazalo, da li je to res, ako se namreč bolševiki obdrže na krmilu ruske vlade.)

Učinek revolte na zaveznike.

Washington, 9 .nov. — Padec Kerenskija v Rusiji je naredil bolesten vtisk na tukajšnja zavezniške diplomate in ameriške uradnike, dasiravno so nekaj takega pričakovali že tedne. V uradnih krogih molče, dokler ni oficijelnega poročila od ameriškega poslanika v Petrogradu. V državnem departmentu so mnenja, da Petrograd še ni vsa Rusija.

Neuradno je bilo sporočeno že pred tedni, da je začasna vlada v Rusiji demobilizirala približno pet milijonov mož, ki jih je smatrala za nepotrebne in nevarne na fronti. Nemčiji je bilo gotovo znano, kaj se godi in pripravlja v Petrogradu, ker drugače ne bi s tako lahkoto premestila ogromno množino čet in topov na druga bojišča.

V diplomatičnih krogih omenjajo, da zavezniki ne bodo hoteli pripoznati vlade bolševikov, pač se ne bodo obotavljali pripoznati vsako drugo vlado, ki bi se organizirala proti prvim. Skoraj gotovo je, da vstane v Moskvi nova vlada. V Moskvi je sedež Miljukova, Lvova, Brusilova, Aleksijeva, Rodzianka in drugih demokratov konservativnega prepričanja, ki so nasprotniki radikalcev.

Ruski poslanik Bakmetijev še ni prejel nobenih uradnih poročil iz Petrograda. Njegovo mnenje je, da ga ni revolta prav nič presenetila, ker je Petrograd že od nekdaj središče ruskih radikalcev in propagandistov vsake vrste.

Ameriške vesti.

SOCIALISTI SO ZMAGALI V ELWOODU.

Elwood, Ind. — Socialisti so zmagali v volilni bitki, en sam nasproten kandidat je izvoljen s štirimi glasovi večine, ki je republikanec.

Izvoljeni so: županom John J. Lewis; pisarjem Gray Jacobs; blagajnikom Cassius Carter; občinskim svetovalcem Sam Rogers, Knowle Larue, W. S. Status, Robert Mount in republikanec Charles Lawson. Lewis je imel 92 glasov večine.

REPUBLIKANCI ZMAGALI: SOCIALISTI POMNOŽILI GLASOVE.

Fort Wayne, Ind. — W. Sherman Cutshall, republikanec, je bil izvoljen za župana mesta Fort Wayne. Občinski svetovalci so vsi republikanci, izvzemši dveh. Eden je demokrat, drugi pa socialist.

Cutshall je dobil 6,419 glasov, demokrat Niezer 3,902 in socialist Phil. Doty 2,528.

Prvič v zgodovini mesta so socialisti igrali večjo vlogo pri volitvah. Glasove so pomnožili za en tisoč. Volitve so se vršile mirno in izgredov ni bilo, dasiravno so se volilci v velikem številu udeležili glasovanja.

BANDITJE SO ZVEZALI ŽENO.

Cleveland, O.—Mrs. Patsi Garrosella je delala na vrtu, ko se je pripeljalo z avtomobilom pet banditov. Neznanci so jo vprašali, če ima na stanovanju in hrani ljudi. Med tem je zaplakalo šest mesecev staro dete v hiši. Šla je notri in tujci so ji sledili.

Komaj so bili v hiši, so potegnili samokrese in jo prisilili, da je stopila v kot, kjer so jo zvezali. Banditje so preiskali hišo in ker niso našli denarja, so ženi grozili z mukami. Strgali so z nje bluzo, češ, da ima denar pri sebi.

Njeni štirje majhni otroci so bežali v opekarno Hydraulic Pressed Brick kompanije, kjer je delal oče. Takoj so se organizirali delavci v močno patruljo in odšli na pomoč. Preden so prišli do hiše, so banditje zbežali.

BOMBA V FAROVŽU.

St. Paul, Minn. — Bomba je zrušila farovž nemške katoliške cerkve sv. Ane. Ob času razstrelbe je bilo v farovžu pet oseb. Rev. Ogulin je spal pet čevljev od prostora, v katerega je uradila bomba. Ranjen ni bil nihče.

SEDEMDESET TRGOVSKIH LADIJ NAROČENIH.

Washington, D. C. — American International korporacija je dobila od vlade naročilo, da zgradi v dvanajstih mesecih sedemdeset trgovskih ladij, ki bodo odrinile po 8,000 ton vode. Ladje bodo stale $100,000,000.

AMONIJAK EKSPLODIRAL.

New York, N. Y. — Posoda za amonijak pri stroju za izdelovanje sladoleda je eksplodirala v kleti, v kateri se je nahajala delavnica za izdelovanje sladčič. Eksplozija je zrušila vse v delovnici, amonijakovi plini so se pa razprostrli navzgor do šestega nadstropja. Več kot tucatu oseb je prišlo slabo, ki so vase vdihavale plin.

Ob času razstrelbe je bilo v delavnici šest žen in štirje odjemalci, ki so dobili manjše pokodbe.

STAVKA KROJAČEV KONČANA.

Denver, Colo. — Lastniki departnih trgovin so priznali krojaškim pomočnikom od $3 do $5 povišanja mezde na teden, skrajšan delavnik, časinpol za nadčas, dvojni čas ob nedeljah in praznikih in boljše delovne razmere. Pri pogajanjih sta posredovala W. L. Morrisey, državni delavski komisar, in George A. Levy, mestni industrijalni komisar.

Krojaški pomočniki so na shodu umaknili zahteve za priznanje organizacije.

KANADA DOBI $25,000,000 POSOJILA V ZLATU.

Washington, D. C. — Odbor zvezne rezervne banke je ponudil kanadski vladi $25,000,000 posojila v zlatu, ker so kanadski bančni interesi apelirali, da potrebujejo v Kanadi zlato za vzdrževanje vrednosti kanadske valute v inozemstvu.

Ponudba je bila sprejeta pod pogojem, da vrnejo takoj posojilo Združenim državam, ko postane položaj za kanadsko valuto v inozemstvu ugoden.

OPROŠČEN, KER POJDE NA VEŠALA.

New York, N. Y. — William H. Stonebridge, predsednik 17. naborne komisije, je zazeval začudenja, ko je preden stopil tujec, mu pokazal rdečo pozivnico in dejal:

"Moj bratranec ne more iti, ker ga obesijo."

"Kaj pa mislite?" je dejal Stonebridge. "Sedaj ni čas za šale."

"Ni šala," je povdaril tujec. "Imajo ga v Connecticutu, kjer ga obesijo."

Po tem dogovoru je Stonebridge takoj uvedel preiskavo in dognal, da je John D'Ovonzo obsojen na vešala, ker je izvršil umor. Določen je tudi dan za eksekucijo.

Italijan je bil oproščen in mesto njega je odšel drugi novinec v taborišče Upton.

Za zabavo in kratek čas.

Nepremišljeno. — Gospod (v brivnici, opazivši malo rano na čelu): "Vraga, iz tega bo še nastala brazgotina!"

Brivec: "Jej, jej, saj res in ravna tem neumnem mestu!"

Žejni vodnik. — Hribolazec: "Še nekaj: Po gostilnah me ni treba voditi in če bi bilo še toliko posebnosti videti, ker ne pijem!"

Vodnik: "Hm! Ali boste vedno tako dolgo zunaj čakali?"

Pri zdravniku: — Zdravnik: "Kadenje morate na vsak način opustiti, ako hočete ozdraviti."

Bolnik (prestrašen): "Takoj? Jaz imam še nekaj smodk v zalogi . . ."

Zdravnik: "Well, te lahko še pokadite. Koliko jih je?"

Bolnik (v zadregi): "Dvajset tisoč, gospod doktor!"

Vojaške laži. Pomorščak Klepec (pripovedujoč v krčmi). . "in megla je bila tako debela, da smo vanjo zabili žeblje in na nje obesili svoje plašče!"

S pridrškom. "Kako se piše tvoj oče?" "Moj ranjki oče se je imenoval Zuber." "In sedaj?" "Mama je rekla, če kaj vmes ne pride, se piše Miller!"

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vegrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.
F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rocksprings, Wyo.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Radišek, box 432, Smithton, Pa.
Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.
M. Petrovich, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK "PROSVETE":

Jože Zavertnik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:
JOHN VERDERBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:
JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

ZADEVE PREPIRLJIVE VSEBINE, ki sta jih rešili prva in druga instanca, se pošiljajo na naslov:
ANTON HRAST, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, razprave, članki, naznanila itd. na "Prosveto" se pošiljajo na naslov:
UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglasi, se pošiljajo na naslov:
UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvom S. N. P. J., uredništvom in upravništvom "Prosvete" se rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vršijo vsako prvo sredo in tretji četrtek v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

Bistre oči — rudeča lica

So znamenja popolnega zdravja in moči. Upale oči, bleda lica, negotova hoja so znamenja, da niste zdravi, da vam primanjkuje moči, ki bi jo morali vsebovati. Samo od vas je vse odvisno, da postanete zopet zdravi in močni, imeli bistre oči in rudeča lica.

Vse kar vam je storiti je to, da si naročite za 1. dolar en ali pa za 5. dolarjev šest zavojev JUVITO TABLETE in vi boste slovili oni, ki ste to storili.

Ako želite zavarovati pošiljatev, 10c več. Pošiljemo na vse kraje.

Juvito Laboratory
South Hill Branch 6,
PITTSBURGH, PA.

Dr. Koler
SLOVENSKI ZDRAVNIK
638 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je najstarejši slovenski zdravnik, specijalist v Pittsburgku, ki ima že leto pravno v zdravljenju i tajnih moških bolezni.

Zastrupljenje krvi zdravi z glasovitim geslom, ki ga je izumel dr. prof. Erlich. Če imate mehurje ali mehurčka po telesu, v grlu, izpadanje las, bolečine v kosteh, priidite in lahčeni vam bo kri. Ne čakajte, ker te bolezen se nalese.

Vse bolezni, ki prihajajo po vodnem odtoku ozdravim po okrajšani metodi. Kakor hitro opazite, da vam ponehuje moška zmožnost, ne čakajte, temveč pridite in jaz vam je bom zopet povrnil.

Sušenje cevi, ki vodi iz mehurja ozdravim v kratkem času. Hydrocele ali vodne kile ozdravim v 30 urah in sicer brez operacije.

Bolezni mehurja, ki povzročijo bolečine v krilu in krilu in včasih tudi pri spuščanju vode, ozdravim z gotovostjo.

Revmatizem, trganje, bolečine, otekline, hrbetice, škrofle in druge kožne bolezni, ki nastanejo vsled nečiste krvi, ozdravim v kratkem času in ni potrebno ležati.

Uradne ure: V ponedeljkih, sredah in petkih od 9. zjutraj do 5. popoldne. V torkih, četrtkih in sobotah od 9. ure zjutraj do 8. ure zvečer.—Ob nedeljah pa do dveh popoldne.

Po pošti ne delam. — Pridite osebno.—
Ne pozabite imena in številke!
Zdravim samo moške osebe.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Herminie, Pa.

BESSEMER GARAGE.

Ako se vam pokvari kara, ali če imate konje za podkovanje, obrnite se do nas. Mi popravimo vse v najboljšo zadovoljnost.

A. STRAŽIŠAR & KURETICH,
1309 East Abriendo Avenue,
Pueblo, Colo.

KJE STA

Charlie Knes in Joe Napast?

Prvi je stanoval pred letom dni v Sheboygan, Wis., in drugi pa v Milwaukee, Wis. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njihove naslove, da mi jih naznani, za kar bodem vsakemu zelo hvaležen, ali pa naj se mi sama prijavita, ker dobro vesta, zakaj ju iščem. Moj naslov je: Joe Škubitz, Ringo, Kans.

PRI SPREMEMBI naslovov je vselej treba omeniti poleg novega tudi stari naslov. Pišite imena krajev in ulic pravilno, kakor se pišejo v angleščini, da ne bo potem kakih nerednosti na pošti.

KADITE TILLMAN CIGARE.
Unijsko izdelane
Ibykus Cigare 10c
"La Casera" Cigare.....10c
TILLMAN CIGAR CO.
AURORA, MINN.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN REZERVE $100,000.00
Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI
Mi podajamo denar vsem prijateljem v stare domovine po najnižjih cenah.
Plačujemo 4 odstotne obresti na hranilne vloge.
MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

TRIJE RODOVI.

Dogodki iz nekdanjih dni. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nadaljevanje)

Dolgo je že, odkar je ugasnilo, in Lenka je bila takrat še majhna, majhen otrok. Toda zadnji pogled materinega očesa ji je vsplaval v srce in tamkaj je gorel nóč in dan. Svetil je v njenem srcu kakor večna luč v cerkvi.

"Pojdi, Lenka," so jo klicali, "mama bi te še enkrat rada videla!"

Lenka je bila na dvorišču. Pohitela je k materi, ki je že več tednov ležala v gorenji sobi. Bolna je bila, kakor so pravili.

In ko je prišla Lenka k materini postelji, tedaj jo je pogledalo materino oko. Bledo svojo roko je položila mati na dekličino glavo in jo božala, o njeno oko se je potopilo v Lenkine oči, ki so bile radovedne, kaj pomeni solza v materinih očeh. In kmalu potem, ko jo je začela božati mati, je omahnila njena roka na belo posteljno odejo in nič več se ni ganila. Pristopila je stara žena, ki je čula poleg matere. Roko ji je položila na oči, ki se niso več odprle. Izpod zaprtih trepalnic je pritekla solza. Zasvetila se je na bledem licu, kakor bi zdrsnil dragocen biser. In solza se je posušila, in bisera ni bilo več . . .

Potem je bilo tako tiho in žalostno v hiši. Gostje so v krčmi samo šepetali. S strahom so plehetale kokoši na dvorišču. Veliki pes, ki je hrupno lajal po dvorišču in pred hišo, je tedaj hripavo hreščal in klavrno stopal iz kota v kot. Samo udarci očetove mesarice, ki je z njo sekal v mesnici meso, so votlo odmevali v čudno tiho to, vladajočo v hiši. Samo enkrat še je čula Lenka take votle udarce. Bili so oni, ki so z njimi zabijali materino rakev.

Stala je poleg. Najlepšo podobico, ki jo je imela, je položila materi na prsi. Da ji bodi sladak počitek, ji je želela, kakor so ji veleli drugi, a mati je bila tiha in tudi tedaj se ni zgenila, ko so povezmili na njo pokrov. In tudi ko so bobneli udarci, se ni zbudila.

Tudi tega se spominja, kako so šli ona in oče in brat za rakvijo, ki so jo nesli na pokopališče. Dobro ve Lenka, kako je bilo potem doma pusto. Povsod je iskala mater, a matere ni bilo nikjer. Nikjer je ni bilo, samo v njenem srcu je živela, drugim očem nevidna, njenemu srcu sladka in neumrjoča. S tistim zadnjim pogledom se je zaklenila vanje. Nje podoba se je začrtala vanje tako globoko in neizbrisno, da jo vidi tudi zdaj pred seboj. V hišo so prišle potem tuje ženske. Ravnale so z Lenko, da ji je bilo dostikrat hudo in žalostno. In vedno, kadar ji je bilo hudo in žalostno, se je zatekla k materi, ki je živela v njenem srcu.

Tako tudi zdaj. Milo, sladko in lepo je gledalo nanjo materino oko. Nemo se je razgovarjala z njo.

V sobo so prihrumeli glasni gostje. Zahtevali so jedi in pijače. Vzravnala se je Lenka. Zmajala je z glavo, da se otrese vsega, kar se je ravnokar zgodilo.

V farni cerkvi je odbila ura poldne. Zamajal se je velik zvon. Mogočni njegov glas je plaval nad mestom. Za hip je utihnilo šumenje po trgu. Ljudje so napolnili gostilnice. Lenka je nastregla gostom, potem je stopila na hišni prag in gledala po cesti. Bala se je, da pride Jože. Ko bi ga zagledala, bi zbežala in se skrila. A Jožeta ni bilo. Bil je v najživahnejši kupčiji. Tisti, ki niso mogli prej do njega, so čakali poldneva, da se izprazni sejmišče. Zato ni mislil Jože na obed. Po trgu pa je prihitel Pavel, ki je šel po opravkih v dolenje mesto. Ko je zagledal Lenko, je pristopil k nji. Tesno sta si stisnila roke.

"Danes je dobra kupčija, Lenka! Zvečer bomo dobre volje."

"Bomo in ne bomo."

"A tvoje oči so žalostne. Ali si jokala?"

"Sem!"

"Pa kaj je?"

"Zavinščakov fant je tu. Oče mi je ukazal, da bomo zvečer skupno večerjali. Dejal je, da mu bom žena."

Na veži se je oglasil Ribič. Z veselim smehom je pripovedoval prijatelju, kako vesel dan je danes zanj. "Zakaj, to že veš! Vse mi gre po sreči."

Lenka se je umaknila v sobo. Pavel je stal pred hišo. V prvem hipu se ni mogel premakniti z mesta. Potem se je zdramil in odšel svojim potom.

VI.

Mati Pavla Plesca, stara, bolehna Marija Pleščeva, je imela majhno trgovino na skrajnem gorenjem koncu mesta. Edinega otroka, sina Pavla, je ljubila z vso slepoto materinega srca. On in pa uboštvo sta bila dedščina, ki jo je ostavil mož, ko je umrl. Pavla je dala izšolati za trgovca, kar je bil oče sam. Pritrgavala si je in stradala, da je pošiljala denar za sina, ki je bival v Ljubljani. Oče je imel iz početka, ko se je poročil, cvatočo trgovino. A ugašala je boljinbolj. Ko je umrl, ni bilo nikjer ničesar. Vdova je začela na svojo roko, a vsi napori niso izdali nič. Kjer je zastavila svoje sile, tam je prežala nesreča. Njena pot je šla v strm klanec. Vsevprek je raslo trnje, tako gosto prepreženo, da ni mogla stopinja naprej.

Vedno je upala, da ji pomore sin. Pavlovo življenje pa je bilo veselo in brezskrbno. Ni se mu hotelo drugače. Bilo mu je v krvi brezbrižno uživanje. Kar je mati sproti zaslužila, to je Pavel sproti pognal. Ne iz hudobnosti, ampak zato, ker ni mogel drugače. Bil je človek brez volje. Zgodilo se je, da se mu je oglasilo vprašanje, kaj bo, kadar ne bo matere, ki dela zanj? Takrat se je vrgel v vrtinec uživanja. V vinu je potapljal skrbi, s pesmijo je slepil sebe. "Saj to je pesmi namen, da vara."

Doma je ostajal, dokler je bilo kaj denarja. Ko je pretil polom, je ostavil dom in si poiskal službe v trgovini. Ko si je mati toliko opomogla, da ji niso zaprli branjarije, je prišel nazaj. Redoma na njeno povabilo.

"Pridi! Zopet je vse v redu! Lahko boš pri meni. Kaj bi se potikal po svetu, ko se ti obeta doma lepo življenje. Glej, Pavel! Tako žalostno je, če te ni. Nikjer ni nikogar, da bi živela zanj, če ni tebe. Noči so tako dolge, ker jih prečujem v skrbeh zate. A tako lepi so dnevi, ker jih preživim v hrepenenju po tebi. Pridi!"

Bolj kot mati pa je vabila Pavla Lenka. Ni mu pisala, ni ga klicala, a vračal se je zaradi nje. To je bilo, kar mu je zbujalo očitanje. A očitanje se je oglašalo tako rahlo, tako ponižno, da je že umrlo, čim se je zbudilo. Eno je bilo gotovo: ako vzame Lenko, bo hipoma konec gmotnim skrbem. Tedaj se začne novo življenje. Ako ne dobi Lenke, potem je enako, če živi tako ali drugače. Kadar je bilo njegovo srce mirno in upanja polno, takrat se je vztrajno bavil s trgovino. Urejal je materi račune, naročal blago in z vljudnim vedenjem vabil ljudi v trgovino. A kar hipoma ga je obšla slutnja, da je vse upanje zaman, in tedaj je Pavel iskal tešila v veseli družbi. Ta slutnja ga je spremljala povsod. Ko je radost med petjem in vinom prikipela do viška, je zrasla v njem z vso mrzlo grozo. Glas, grozeč in zasmehljiv, mu je zazvenel po duši: "Saj je vse zaman! Obsojen si v pogubo!"

Ko se je pred pol letom zopet vrnil domov, je bil kot vselej reden gost Ribičeve gostilnice. Mati ga je vprašala, zakaj hodi ravno tja. In ko ji je povedal, da hodi zaradi Lenke, je bila žalostna. Vezali so staro Pleščevo z Ribičevo hišo mračni spomini. Kadar je čula Ribičevo ime, je pobledela v lice, da je bilo videti, kakor bi vstala od smrti. Sin se ni menil za to. Ni umel materine žalosti. A sama mati mu ni hotela odkrivati preteklosti.

* * *

Pavla je Lenkina izpoved popolnoma potrla. Pripovedovala mu je že prej, da jo misli oče — ne da bi je vprašal — dati onemu iz Zavinkovcev. Mislil pa si je, da je to le golo domnevanje, ki nima nikakršne podlage. Današnja skupna večerja pa naj bi bila prvi začetek skupnemu življenju.

Ves razvnet se je vrnil Pavel k materi. Popoldne je bilo malo kupcev Opravili so večinoma že dopoldne. Vračali so se domov, drugi so zopet posedali po gostilnah. Tako sta bila Pavel in mati največ sama. Sin je slonel na vratih. Pušil je in gledal po ulici. Mati je sedela v kotu. Računala je, koliko ostane danes čistega. Nad njo je visela na steni podoba Matere božje. Pod njo je gorela v rdeči posodi lučica. Žalostno je vztrepetaval plamenček. Plašna rdečkasta svetloba je begala od njega in se izgubljala v belem dnevu, ki je gledal skozi vrata in okno v tesno prodajalnico.

Zdainzdaj je stopil Pavel od vrat do mize ter si natočil kupico vina, ki jo je izpil v dušku.

"Ali si žejen, Pavel?" ga vpraša mati.

"Taka vročina je danes!" reče Pavel.

"Oh, in več ko človek pije, bolj ga žeja."

"S tem hočete reči, da bi ne pil več!" pravi osorno sin.

"Ne! Toda vendar . . . morda pa le preveč piješ!" zatoži starka.

"Kdo bi ne pil, ko je tako, kakor je!" reče Pavel in si iznova napolni kozarec.

Mati pa ga ni slišala, niti videla. Komaj je izrekla ono neznatno očitanje, se je že spomnila svojega moža. Iz njenih spominov, tolikokrat okropljenih s solzami, tolikokrat priklicanih iz pozabnosti v dolgih, skrbi polnih nočeh, je vstala podoba njegova, ki je bil Pavlu oče. Ravno tak je bil kakor sin. Takega lica in take rasti. Lep mož je bil. Ozirala se je nanj s sladkim ponosom; z neopisno srečo je gledala vanj. A ko so se mu začele črtati temne proge pod očmi, ko je jelo lice bledati in usihati, tedaj se je začelo njegovo umiranje, dolgo in strašno. A kdo drugi je bil nego Ribič, ki mu je odprl pot v pogubo, v zgodnjo in nezasluženo pogubo? Kdo je bil kriv, ako ne Ribič, da je njen mož iskal utehe v pijači in naposled sebe in svojce potopil v nji? In ali ne opaža tudi že na sinovem licu, kadar vstane zjutraj pozno in se umika pred njo, kako mu igra temna senca pod očmi?

Starki se obrnejo oči tja gor, kjer je plapolala v rdeči posodi ponižna lučca. Prsti se ji oklenejo prstov. Prav tja do ust se ji spno roke in še više gor se ji spnó, kakor bi hotela ponesti k nji, katere podoba je visela na steni, tisto prošnjo, ki jo je govorilo srce in ko so jo šepetale usta. Utrnila se je v rdeči posodi jasnejša luč. Veselo je švignil plamen kvišku, zasvetilo se je naokrog. Potem se je zopet umirila luč, in enakomerno drgetanje rdečeblede svetlobe je obsevalo lice Marije sedemžalosti. Rdečkasta luč je obsevala sedem mečev, ki so ji bili zabodeni v srce. V rdečkasti luči se je videlo to srce, kakor da krvavi iz sedmerih ran. Bilo je polno vroče krvi, lite iz žalosti in trpljenja.

In tudi materi pod podobo je krvavelo srce. Roke, še vedno sklenjene, so ji padle na kolena. Dvignila je pogled k sinu, ki je slonel na vratih in pušil. Dim se je lovil v žarkih zahajajočega solnca. Kakor megla je plaval ob njegovi glavi, da ni bilo razločno videti lica. Zamahnil je z roko, da se je razpršila meglena tenčica ob njegovem licu. Z drugo roko je segel po kozarcu.

"Nikar!" zaprosi mati, "ubije te, kakor je očeta!"

Ustrašila se je besed, kakršnih še ni izgovorila sinu. In glas ji je postal topel in solzan. "Nikar, Pavel!"

Pavel je še vedno držal kozarec v roki.

"Pa kaj me ubije?"

"To! Pijača!"

"Ali je pijača ubila očeta?"

"Morda. . . jaz ne vem. . . umrl je mlad. . ."

Tiho je bilo v prodajalnici. Oddaleč je prihajal šum pojemagočega življenja.

V Pavlu se je nekaj zagibalo. Stisnilo ga je za srce. Kar je bilo svetlega v njem, je ugasnilo.

(Dalje sledi).

Utrinki.

ČRTICE IN POTOPISI.

Spisal Franjo Krašovec.

INSERAT.

(Konec).

Z naraščanjem let izginjajo tudi pogoji in izbirčnost. Popušča se na idealih in končno to izgleda kakor pri madžarski licitaciji: Kdo da najmanj.

Svobodni ljudje imajo popolnoma drugačne ideale kakor pa oženjeni in v mladosti ima človek zopet druge ideale, kakor pa v dobi, ko se nahaja v takozvanih "najlepših" ali še poznejših letih. Poznamo to. V dvajsetih letih smo imeli druge ideale in želje, kakor glupost in mnoga bi bila danes veliko srečnejša in zadovoljnejša, ko bi takrat ne bila dosegla svojega ideala.

"Kako si vi predstavljate ideal moškega značaja, dražestna gospica?"

(No, da bi imel črne oči, da bi bil zamišljen; da bi nikomur ne gledal v oči nego samo njej, da bi imel male, prav male brčice pod nosom, katere si mora zopet poravnati po vsakem poljubčku, da bi nosil moderno oblekico in se imenoval Zvonimir.

Dosti malo, in takšni ženski stvarici zadostuje za ves blagor, za vse življenje. Črne oči, male brčice in ime Zvonimir. Od teh treh stvari, hoče živeti, ob njih hoče biti srečna noter do smrti.

Druga ima zopet drugi ideal o moškem značaju. Njen pričakovani mora biti filozof z belo kravato, ki bi znal plesati valček na levo, da bi jej napisal vsak dan pesmico v album in vsako nedeljo da bi šel z njo ven iz mesta v prirodo.

"Kako si vi to predstavljate, milostiva?"

"Jaz? Jaz sem vendar že poročena. Jaz sem dobila moža, ki je bil takšnega značaja, kakor sem ga želela. Danes seveda — —"

"No! Kaj še! Ideal ostaja ideal kakor zlato ostaja zlato."

"In zlate stvari pridejo iz mode."

Takrat, pred leti, ko se je možila, je dobila moža, ki je imel vse lastnosti njenega ideala. To je bilo takrat in za takratno življenje je to popolnoma zadostovalo. Doslej ne more tarnati, ali ko bi se možila danes, bi bil njen ideal drugačen. Njen mož je vedno dober, ali noče ljubosumniti, dasi je nekoč ljubosumil, tako da ji to ni bilo niti milo, noče ž njo hoditi na predstave in ko bi se možila danes, bi imela drugačno poročno obleko in tudi drugačen ideal.

On tudi. Njegovim idealom je bila vitka, nežna plavolaska — in dobil jo je za ženo. Danes mu je ta vitka jelka osivela in odebelela, da vse poka na njej. In še — — — Skratka: ko bi se danes ženil, imel bi drug ideal, kot takrat.

Ideal je trenotno hrepenenje. Nekako dobo vztraja, ali potem — človek ima vendar oči, da se zamore ogledati po idealu. In ko bi sam ne utegnil ali ne imel priložnosti, nauči ga svet.

Vsak ideal sčasoma obledi, ker človek vidi okoli sebe vedno in vedno toliko novih pojavov, ki spadajo tudi k jegovemu idealu.

Nekdo je srečen v življenju, ali pri tem želje venomer rastejo, kakor cvetje pomladi na loki. In so srečni ljudje, ki pa vendar često zdihujejo, da so drugi mnogo srečnejši, da so drugi imeli lepši ideal, kakor oni.

In vsak raj postane vsakdanji, traja-li malo dalje.

Biblični prastarišem je zadostoval raj z drevjem, cvetlicami, ptički in potoki. Sedanje ljudstvo ima druge ideale, zato bi jim takšen raj ne zadostoval. In morda je postal ta biblični raj prvim ljudem vsakdanjen, morda so si domislili, da je drugje mnogo krasnejše življenje, zahrepeneli so priti drugam — in prišli so.

A v ganljivem soglasju živimo skoro vsi v tem pričanju, da je vsakdo od nas imel nekoč nekak ideal in ko smo dosegli ta ideal, pravimo si, da ta ideal ni bil pravi, da smo si imeli zbrati drug vzorec.

Mlad študent goji skrbno svoj ideal, postati nekoč profesor. Ob neumornem delu in pehanju uresniči se mu ta ideal, dobro se mu godi, njegovo življenje je sijajno osigurano, ali pri najbližji priliki ne pozabi pripombe, ko bi imel takrat tak razum, kakor ga ima danes, bi bil študiral za advokata. Tem se godi baje najbolje.

A advokat vam pripoveduje, ko bi on imel takrat razum in izkušenost, kakor jo ima danes, ne bi bil nič drugega študiral kakor medicino.

Ideali! Ko se človeku ideali uresničijo, naenkrat se mu zdi, da si je imel ipak izbrati in gojiti drugačne ideale. In na na svetu je že tako, da se postavljamo s svojimi ideali in željami, da se jim moremo rogati, ko smo jih dosegli.

"Ko bi imel takrat to pamet, ki jo imam danes — —"

To tudi jaz pravim in pravili bodo to vsi, ki mislijo, da bodo za deset, dvajset let imeli to pamet, kakor jo imajo danes.

LJUBEZEN DO DOMOVINE.

V gimnaziji smo slišali o čednosti Leonida, ki je padel v boju; o čednosti kakor lastnosti rimskih vojvod in njih legij; kakor znamki enookega zmagalca kananskega.

In oni gimnazijski učitelj s svetlo brado je ojačil svoj bas, govoreč o vojvodih Keruskov. Hermanu, o največjem zastopniku nemške ljubezni do domovine.

Tako nam je bila v šolskih klopeh ljubezen do domovine predstavljena kakor stvar, ki je spojena z morilno bitko, s knezi in vojvodi.

Mlečnozobnež sem to rad poslušal in sesal občudovanje v polnih duških.

Všeč učiteljem, sem se spodtikal nad raznimi nesoglasji in skozi meglo sem opazoval kako često se je gospodom očetom domovine godilo prav dobro ob takšnem načinu ljubezni do domovine.

In ako nam je moral biti Tilly patriotičen junak, mislim, da so se učili na Hesenskem na pamet imena onih generalov, ki so z najetimi kmečkimi sinovi manevrirali proti Washingtonu.

Od l. 1870 veje veter od drugod in ako ne prepove častivredni inšpektor, sme gloriola Hohenzollerjev metati motne žarke i preko Dunave.

Seznam velikih patrijotov obsega danes mnogo več imen kot pred destimi leti.

Ali tudi njih čini so bitve in zopet bitve. Mladež ne izve ničesar o junaštvu dela, o njegovem blagoslovu in zaslugi za domovino.

Ne ve, da najbolj ljubijo domovino, ti, ki za njo delajo. . .

Pravijo, da "brez zgodovine ni ljubezni do domovine". Zato se uči polodrasli mladenič, kdaj je premagal Teodorik Odoakarja, Henrik Otona. Ne dal bi se ta stavek obrniti, da bi se glasil: Brez dela za domovino ni ljubezni do domovine in brez ljubezni do domovine ni dela za domovino?

Naš gimnazijec pozna imena mest francoskih, italijanskih, španskih, ker je pod njih zgradbami tekla kri. Ali ne ve, kdo je učinil zemljo sposobno za prebivanje, ki na nji stoji njegov rodni dom. Nihče mu ne pokaže starobelega gospodarstva na poljih in vrtovih, nihče umetnosti ljubečega duha očetov, ki je očividen že na priprostem poljskem križu.

Nadarjen dijak stoji spoštljivo pred zgradbo, ki je iz nje oken blagovolil gledati staroslavni graščak na svoje tlačane.

Učenje naše mladine.

Ali ne govori naša zgodovina častitljiveje s tramov selskega doma, od časa preperelega, ki ga mladenič srečava nepozorno? Njegova visoka streha hrani pokolenje, ki nam je od pravdana oralo ledino in ohranilo rodovitno zemljo.

Medtem, ko so naši fevdalni gospodarji preletavali planote Evrope, ugonabljali države in jih ustanavljali, o kojih se je ohranilo komaj ime, se je ohranila v nizkih izbah govorica pradedov, se je ohranila mnogokoja dragocena umetnost našega ljudstva.

Kaj bi bila očetnjava brez priproste ljubezni ubogih?

Naučili smo se ljubezni do domovine, kakor čustva, ki postaja močno za zvokov trobent.

In vendar ni mogoče zatajiti resnice, da nobeno družabno ali politično prepričanje ljubezni do domovine ne izključuje.

Brez domovine je samo egoizem.

Človek brez domovine?

Ali je to morda delavec?

Lepi na grudi, je priklenjen na malo, z otroci prenapolnjeno kajžo. Njegove želje ga ne nesejo daleko preko ozkega prostora, odkazan njegovemu delu.

Kako ljubijo domovino v[illegible] ši tega sveta? Kako so ostali [illegible] ei prime-soprog angleški, [illegible] Belgijcev in mnogi drugi!

Tam globoko v Rusiji leži [illegible] liko švabskih vasi. Pride-[illegible] nekdo, čutil se bo takoj med [illegible] ei, kakor pri nas. Stoletja so [illegible] hranili ti oratarji nrav, gov[illegible] in običaje domovine. Morda [illegible] je pred njimi rdečica srama [illegible] nemško princezinjo, ki sedi n[illegible] skem prestolu in ki se je prvi [illegible] slekla iz nemške kože.

Nočem položiti prst na n[illegible] vprašati: kaj je ljubezen do d[illegible] vine. Kdaj poprej bi bil imel [illegible] govor takoj:: Felnbellin. Leu[illegible] in Sedan.

Topleje mi je pri srcu, ko v[illegible] navadnega delavca ali seljak[illegible] mu je odrevenela od žuljev [illegible] kakor pa če srečam najvišje[illegible] nemala.

Mislite, da mora biti ljub[illegible] do domovine res s krvjo kri[illegible] kakor smo se učili na gimna[illegible] In morda mislite, da je v s[illegible] sabljcah pooseblena ljubeze[illegible] domovine? V resnici je v[illegible] vprašanje: čegava je domov[illegible]

POMLADANSKI IZPRE[illegible] PO ITALIJI.

Odlomki iz popotnega dnev[illegible]

Sanjarska moja duša je v[illegible] petala v dihu prve pomladi[illegible] nosno kakor zasnubljena k[illegible] čina prihaja vesna v deželo [illegible] robna pomlad! Lepšega po[illegible] veličastnosti, zmagoslavja in [illegible] rijole ga ni v besedi kralj, [illegible] slovu: vigred! Prisrčno dob[illegible] šla, iskreno pozdravljena in [illegible] če ljubljena oznanjevalka ra[illegible] sreče, življenja! Polagoma [illegible] zmagonosno, odeta v drago[illegible] krilo cvetja in zelenja, si pri[illegible] la iz nebes in poljubila hrep[illegible] zemljo! In z nepremagljivo [illegible] mi je srce zahrepenelo po s[illegible] in cvetju, po rajskomilih liv[illegible] kjer svatuje večna pomlad, p[illegible] želi, kjer so nemirne pesniške [illegible] še srkale toliko sladkosti in [illegible] he!. . .

Prijetno je, ako solnčnega [illegible] mladanskega večera prirom[illegible] Trst in iz nabrežinske sotesk[illegible] diviš, kako se solnce z ognje[illegible] poljubi zataplja v morje, kak[illegible] ri in gori njega rdeča krogla [illegible] bi jo pravkar vzeli iz sikajo[illegible] plavža. . . Še prijetneje, ak[illegible] na večer malce pokrepčaš v[illegible] telu "Balkan", kjer ti mine [illegible] prijetnih uric v krogu tržaš[illegible] Slovencev. Naši tržaški br[illegible] jadranski čuvarji, so kaj bi[illegible] umni politiki, v svesti so si s[illegible] velike misije, ki jo vršijo — [illegible] izpričevalo jm moramo dati [illegible] neprimerno delavnostjo. Tri[illegible] Slovenci so kaj imenitni lju[illegible] precej se ločijo od drugih Slo[illegible] cev! Lastna sta jim vročekrv[illegible] in entuzijazem najbližjega n[illegible] ša Italijana, v občevanju in [illegible] tanju so dostojni in gibčni ka[illegible] se bili učili pri Francozih, v [illegible] litičnem nastopanju pa pres[illegible] in hladnokrvni do mozga ka[illegible] Anglež, v ljubezni za narod p[illegible] plamen, goreč in čist, liki d[illegible] se vzgledovali na največjih [illegible] strih rodoljubja — Čehih. P[illegible] tudi praktični, dobro vedoč, [illegible] se s samim idealizmom ne p[illegible] daleč. To nam spričuje njih "[illegible] rodni dom". Krasno so z[illegible] združiti koristno z dobrim. T[illegible] samo kak reprezentacijski [illegible] tržaškega slovenstva in slova[illegible] va; tu je hotel, restavracija, [illegible] varna, čitalnica, telovadnica, [illegible] dališče, tiskarna, knjigovez[illegible] uredništvo in upravništvo, [illegible] nilnica in posojilnica, odvetni[illegible] pisarne, stanovanja tržaških [illegible] diteljev — vse kar pod eno s[illegible] ho. Tržaški Slovenci imajo pa [illegible] di dobro narodno izšolano ma[illegible]

(Dalje prihodnjič.)

DEKLE ZAPRTA DEVET M[illegible] SECEV V SOBI.

New York, N. Y. — Mrs. G[illegible] rity, je imela svojo trinajstle[illegible] hčerko Mary zaprto skozi de[illegible] mesecev v sobi, ker se je bo[illegible] da jo doleti ista usoda kot [illegible] dentko Ruth Crugerjevo, ki je [illegible] umoril Italijan Alfredo Cocchi [illegible] jo pokopal pod tlakom iz bete[illegible] v kleti.

Policija je odvedla mrs. Gerr[illegible] v bolnišnico, da jo opazujejo, [illegible] se ji ni omračil um.

Policaji izjavljajo, da dekle [illegible] ni bilo dovoljeno zapustiti sta[illegible] vanja, odkar je izginila Ru[illegible] Crugerjeva v februarju.